

Päätös

Nro 109/2014/1

Dnro ESAVI/65/04.08/2014

Annettu julkipanon jälkeen
4.6.2014

ASIA

Hakemus, joka koskee kiinteistölle Rauhala RN:o 3:62 rakennettavan eläinsuojan toimintaa sekä hakemus toiminnan aloittamiseksi muutoksenhausta huolimatta, Lieto.

LUVAN HAKIJA

Tero Sarkala perustettavan yhtiön lukuun
Tero Sarkala, Rauhalantie 46, 21420 Lieto

Y-tunnus: 1298941-8 (Sarkala Kari)

TOIMINTA JA SEN SIJAINTI

Tilalla aloitetaan broilerinlihan tuotanto. Broilerikasvattamo sijaitsee Liedon kunnan Pettisen kylässä kiinteistöllä Rauhala RN:o 3:62, kiinteistötunnus 423-439-3-62 ja lantala kiinteistöllä Rauhamäki RN:o 6:32, kiinteistötunnus 423-439-6-32.

HAKEMUKSEN VIREILLETULO

Hakemus on tullut vireille Etelä-Suomen aluehallintovirastossa 3.3.2014.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE

Eläinsuojalle, joka on tarkoitettu vähintään 10 000 broilerille, on oltava ympäristölupa ympäristönsuojelulain 28 §:n 1 momentin ja ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:n 1 momentin kohdan 11 a) perusteella.

LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Ympäristönsuojeluasetuksen 5 §:n 1 momentin kohta 11 a)

Ympäristönsuojelulain mukaisena valvontaviranomaisena toimii Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

TOIMINTAA KOSKEVAT LUVAT, SOPIMUKSET JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE

Luvat ja sopimukset

Kyseessä on uusi toiminta.

Tila on liittynyt maatalouden ympäristötukijärjestelmään.

Hakemusasiakirjoihin on liitetty seitsemän lannan levityssopimusta, jotka koskevat noin 220 hehtaarin peltoalaa Liedon, Marttilan ja Sauvon kunnissa sekä Kaarinan kaupungissa.

Kaavoitus Broilerikasvattamon sijaintipaikka on Liedon kunnan yleiskaavassa varattu merkinnällä M (pääasiassa maa- ja metsätalouden käyttöön varattu alue).

TOIMINNAN SIJAINNATILAIKKA JA SEN YMPÄRISTÖ

Broilerikasvattamo sijaitsee Savijoen vesistöalueella (28.009). Sijointipaikka ei ole tärkeällä eikä muullakaan vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella. Lähin I-luokan pohjavesialue, Lintula, sijaitsee noin 500 metriä länteen ja Hepojoen I-luokan pohjavesialue noin 1 500 metriä kaakkoon suunnitellusta broilerikasvattamosta.

Broilerikasvattamon ympäristö on peltoa. Lähimmät naapureiden asuinrakennukset sijaitsevat 230 - 300 metrin etäisyydellä kasvattamosta. Saukonojan koulu sijaitsee noin 700 metrin etäisyydellä pohjoispuolella.

Savijoki virtaa noin 1,3 kilometrin päässä kasvattamorakennuksen lounaispuolella ja Savijokeen laskeva oja noin 50 metrin päässä kasvattamon eteläpuolella.

LAITOKSEN TOIMINTA

Yleiskuvaus toiminnasta

Ympäristölupaa haetaan broilerikasvattamon perustamiseen. Toiminta toteutetaan rakentamalla 60 000 broilerin kasvattamo, rehusiilot, lantavarasto sekä erilliset umpisäiliöt kasvattamon pesuvesille ja huoltotilojen WC-vesille. Vuosittain tullaan tuottamaan 745 000 kiloa broilerinlihaa.

Toiminta tulee tapahtumaan neljään 1050 m²:n kasvatusosastoon jaetussa broilerikasvattamossa. Jokaisessa osastossa on 15 000 broileria turvepohjaisella kasvatusalustalla. Broilereiden kasvatusaika on noin 1,5 kuukautta. Vuodessa on 6 - 7 kasvatuserää. Jokaisen kasvatuserän jälkeen kasvatusalusta poistetaan kasvattamosta kuivalantalaan tai suoraan pellolle. Hakemusasiakirjojen mukaan rakennetaan kattamaton 756 m³:n kuivalantala, jonka sijaintipaikka on toisella tilalla noin 150 metrin päässä kasvattamosta. Lantala on mitoitettu toiminnassa muodostuvalle lannalle siten,

että 12 kuukauden laskennallisesta varastointitarpeesta vähennetään yhden kasvatuserän osuus.

Kasvattamo tyhjenetään, harjataan, pestään pesurilla ja desinfioidaan jokaisen kasvatuserän jälkeen. Broilerikasvattamon pesuvedet johdetaan rakennettavaan 80 m³:n umpisäiliöön ja edelleen peltolevitykseen. Desinfiointi- ja pesuaineet säilytetään erillisessä varastossa.

Kasvattamorakennuksen WC-vedet johdetaan erilliseen 5,5 m³:n umpisäiliöön, joka tyhjenetään tarpeen mukaan pellolle.

Kasvattamorakennuksessa on koneellinen alipaineilmanvaihto, jossa poistokaasut johdetaan ulos katolta yli 10 metrin korkeudelta. Poistohormit varustetaan suihkuvirtausohjaimin (diffusorein), joilla tehostetaan poistokaasujen sekoittumista ilmakerroksiin. Korvausilman otto tapahtuu katolta. Lisäksi kasvattamorakennuksen seiniin asennetaan jättipuhaltimia.

Broilerikasvattamosta tulee noin 900 m³ kuivikelantaa vuodessa ja 80 m³ pesuvesiä vuodessa. Lanta levitetään sopimuspellolle (224 ha) viikoilla 16 – 22 noin 75 % ja viikoilla 32 – 37 noin 25 %.

Osa toiminnanharjoittajan pelloista (10 ha) sijaitsee pohjavesialueella. Nämä pellot eivät ole mukana lannanlevitysalassa.

Energian ja veden käyttö

Kiinteistölle sijoitetaan 10 000 litran maanalainen polttoöljysäiliö kasvattamon lämmitystä varten. Säiliö varustetaan lukituksella ja ylitäytönestimellä.

Kasvattamossa käytettävä vesi otetaan omasta porakaivosta.

Luvan hakijan esittämä arvio parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) soveltamisesta

Hakijan näkemyksen mukaan seuraavilla toiminnan osa-alueilla käytettävät tekniset ratkaisut edustavat parasta käyttökelpoista tekniikkaa:

- koneellinen ilmanvaihto varustetaan poistoilmavirtausta voimakkaasti ylöspäin ohjaavin diffusorein
- ruokinta-automaatiikalla pyritään mahdollisimman täsmälliseen rehunkäyttöön.

YMPÄRISTÖKUORMITUS JA -VAIKUTUKSET

Hakemuksen mukaan toiminnasta syntyvät ympäristövaikutukset muodostuvat eläinsuojien ilmanvaihdon kautta lähiympäristöön leviävistä hajuista ja tuotantotoimintaan liittyvästä liikenteestä. Eläinten kasvatuksessa ei käytetä sellaisia kemikaaleja tai muita aineita, joiden käsittely muodostaisi laitosalueen ulkopuolelle ulottuvia ympäristövaikutuksia tai vaaratilanteita.

Tuotanto on hajautettu kahteen erilliseen kasvattamorakennukseen, joiden ilmaan kohdistuvat päästöt muodostuvat pääosin ilmanvaihdon kautta ulkoilmaan johdettavista tyypipitoisista hajukaasuista. Kasvattamojen ilmanvaihto toteutetaan olosuhdeautomaatiikalla varustetulla koneellisella alipaineilmanvaihdolla, jossa poistokaasut johdetaan ulos katolta. Poistohormit varustetaan suihkuvirtausohjaimin, joilla tehostetaan poistokaasujen sekoittumista maanpintaa ylempiin ilmakerrokseen ja vähennetään mahdollisia hajuhaittoja.

Eläinten pito tapahtuu tiivispohjaisissa halleissa, joissa on eräkohtaisesti vaihdettava kuivikepohja. Tilojen pesussa ja desinfioinnissa muodostuvat pesuvedet johdetaan umpisäiliöön, josta ne toimitetaan ensisijaisesti peltolevitykseen tai vaihtoehtoisesti jätevedenpuhdistamolle. Laitoksen tuotantoprosessissa tai toiminnassa syntyviä jätevesiä ei viemäroidä lainkaan ympäristöön. Piha-alueilta johdettavat sade- ja sulamisvedet ohjataan käsittelemättöminä ojaan.

Päästöt vesistöön ja pohjavesiin minimoidaan varastoimalla lanta ja pesuvedet asianmukaisissa varastointitiloissa. Kuivalantala suunnitellaan siten, että se voidaan myöhemmin kattaa kiinteällä katteella.

Melua syntyy mm. toiminnan kannalta tarpeellisesta liikenteestä. Tilalle tuodaan turvetta, untuvikkoja ja rehua. Tilalta viedään teurasbroilereita ja lantaa.

Jätteet, niiden käsittely ja hyödyntäminen

Tilalla kuolleet eläimet (arvio 7,2 tonnia vuodessa) välivarastoidaan raatokontissa ja toimitetaan Honkajoki Oy:lle. Vaaralliset jätteet toimitetaan vaarallisen jätteen keräyspisteeseen. Muovit ja metalliromu toimitetaan keräykseen. Muiden jätteiden osalta on sopimus jätehuoltoyrityksen kanssa.

TOIMINNAN JA SEN VAIKUTUSTEN TARKKAILU

Hakija ei ole esittänyt tehtäväksi päästö- eikä vaikutustarkkailua.

POIKKEUKSELLISET TILANTEET JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Merkittävimmät toiminnalliset riskit ovat eläintautiepidemiat, sähkönjakelun keskeytyminen, erilaiset myrskytuhot sekä ilkivalta. Eläintautien varalta tuotanto hajautetaan useampiin yksiköihin. Energiansaannin turvaamiseksi kasvattamo varustetaan varavoimalaitteistolla. Myrskytuhoihin varaudutaan rakennusteknisillä ratkaisuilla sekä tuotannon hajauttamisella. Ilkivaltaa vastaan varaudutaan valvonta- ja hälytyslaitteistoin.

LUPAHAKEMUKSEN KÄSITTELY

Lupahakemuksen täydentäminen

Hakija on täydentänyt hakemustaan 23.5.2014.

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Hakemuksesta on ympäristönsuojelulain 38 §:n mukaisesti tiedotettu kuuluttamalla siitä 19.3. – 22.4.2014 Liedon kunnan ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustauluilla. Kuulutusta koskeva ilmoitus on julkaistu Turun Tienoo -lehdessä 18.3.2014. Asiakirjat ovat olleet nähtävillä kuulutusajan Liedon kunnanvirastossa. Lisäksi hakemuksesta on erikseen tiedotettu 12.3.2014 päivättyllä kirjeellä tiedossa oleville asianosaisille.

Tarkastukset

Broilerikasvattamon sijaintipaikkaan on käyty tutustumassa 15.5.2014.

Lausunnot

Hakemuksesta on ympäristönsuojelulain 36 §:n mukaisesti pyydetty lausunnot Liedon kunnanhallitukselta, Liedon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta sekä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta.

- 1) Liedon kunta, Ympäristöpäällikkö** esittää lausuntonaan, että broilerikasvattamo tulee sijoitamaan maatalousvaltaisella alueella. Lähin vapaa-ajan asunto sijaitsee 250 metrin päässä kasvattamosta. Lähistöllä on myös sikala. Liedon kunnan oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa alue on varattu merkinnällä M (pääasiassa maa- ja metsätalouden käyttöön varattu alue).

Toiminnan olennaisimmat ympäristövaikutukset liittyvät eläinsuojien ilmanvaihdon kautta lähiympäristöön leviävistä hajuista, liikenteestä kasvattamoille ja lannan käsittelystä ja levittämisestä.

Ympäristölupapäätöksessä tulee ottaa huomioon ainakin seuraavat asiat:

Lanta ja pesuvedet on varastoitava, käsiteltävä ja hyödynnettävä siten, ettei niitä joudu peltolevityksen lisäksi muuhun ympäristöön eikä naapureille aiheuteta kohtuutonta räsitusta. Lantaa ja pesuvesiä ei saa levittää luokitelluille pohjavesialueille ja levitettäessä on jätettävä vesistöjen sekä valtaojien varsille riittävän leveät suoja-alueet.

Hyötykelpoiset jätteet tulee toimittaa hyödynnettäväksi asianmukaiseen käsittelyyn.

Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa laitoksen toiminnasta. Yhteenveto kirjanpidosta on toimitettava valvontaviranomaiselle vuosittain ja kopio siitä tulisi toimittaa myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

- 2) **Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus** esittää lausuntoon, että hanke sijoittuu yleiskaavassa maa- ja metsätalousalueelle. Koska hallit rakennetaan avoimelle pellolle, pitää niiden suunnittelussa ottaa huomioon maisemaan sopeutuminen.

Alueella ei ole arvioitavissa erityisiä luontoarvoja tai -vaikutuksia.

Hanke sijaitsee Varsinais-Suomen pintavesien toimenpideohjelman vuoden 2015 Paimionjoen-Aurajoen osa-alueella. Eläinsuoja sijaitsee Aurajoen valuma-alueella. Hakemuksessa esitetyt lannan levitykseen käytettävät pellot sijaitsevat Liedossa Aurajoen valuma-alueella ja Sauvossa Saaristomerren rannikkoalueella. Aurajoen ekologinen tila on välttävä ja merialueen ekologinen tila Sauvoon rajautuvalla rannikkoalueella on välttävä.

Eläinsuojan sijaintikunnassa Liedossa korkeiden ja erittäin korkeiden P-lukujen osuus pelloilta otetuista maanäytteistä on 10 -20 % ja Sauvossa yli 40 %. Kotieläintalouden keskittymäalueilla peltojen fosforitila on yleisesti korkea tai arveluttavan korkea. Tästä syystä vesiensuojelun kannalta keskeisintä on rajoittaa lannoitusta korkean ja arveluttavan korkean fosforiluvun pelloilla. Tarkempaa kannanottoa eläinsuojan vaikutuksista vesistöalueen tilaan ei voida antaa ilman tietoja lannan levitykseen käytettävien peltojen viljavuustilasta. Hakijalta tulisi pyytää lupaharkinnan yhteydessä ajantasaiset tiedot lannanlevityspeltojen viljavuustutkimuksista (tilatunnus, lohkonumerot ja niihin yhdistetty viljavuusluokka fosforin osalta). Tietojen pohjalta pystytään arvioimaan peltojen kuormitusriski ja mahdollinen lannan muun hyötykäytön tai lisäpeltoalan tarve.

Hakemuksen mukainen toiminta ei sijaitse pohjavesialueella. Lähin pohjavesialue Lintula (vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, luokka 1) sijaitsee noin 500 metriä länteen ja Hepojoen pohjavesialue (luokka 1) noin 1700 metriä kaakkoon tiloilta 423-439-3-62 ja 423-439-6-32.

Lantaa levitettäessä tule huomioida seuraavaa:

- Talousveden hankintaan käytettävien kaivojen ympärille tulee jättää vähintään 30—100 metrin levyinen suojavyöhyke käsittelemättä kotieläinten lannalla.
- Mikäli toiminnanharjoittajalla on lannan levitykseen käytettävää peltoalaa pohjavesialueella, niin kuivalantaa ei saa levittää vedenottamoiden lähisuojavyöhykkeille eikä pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle. Kuivalannan levitys on mahdollista pohjavesialueen ulkorajan sekä pohjavesialueen varsinaisen muodostumisalueen väliselle vyöhykkeelle, kun levitys tapahtuu keväällä. Tällöin lanta on mullattava mahdollisimman nopeasti ja kerralla käytettävä lantamäärä ei saa ylittää kasvin yhden kasvukauden aikana tarvitsemaa ravinnemäärää.
- Pohjavesialueilla sijaitseville pelloille ei saa levittää pesuvesiä tai muuta nestemäistä orgaanista lannoitetta ellei esim. maaperätutkimuksin ole osoitettu, ettei käytöstä aiheudu riskiä pohjaveden laadulle. Kasvinsuojeluaineita käytettäessä tulee varmistaa, että tuotteet soveltuvat pohjavesialueen viljelyyn.

- Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että lannan vastaanottajat ovat tietoisia lannan levitystä koskevista rajoituksista pohjavesialueilla ja kaivojen läheisyydessä.

Muistutukset ja mielipiteet

- 3) **AA ja BB** esittävät muistutuksessaan, että lantalan suunniteltu sijoituspaikka on aivan muistuttajien omakotitalon lähituntumassa. Muistuttajat esittävät lantalan siirtämistä broilerikasvattamorakennusten takapuolella olevalle pellolle.

Hakijan kuuleminen ja vastine

- 4) Tero Sarkala on ilmoittanut vastineessaan siirtävänsä kuivalantalan tulo-tien toiselle puolelle kauemmaksi muistuttajista.

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Etelä-Suomen aluehallintovirasto myöntää perustettavalle yhtiölle / Tero Sarkalalle ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaisen luvan 60 000 broilerin kasvattamon perustamiseen Liedon kunnan Pettisen kylässä kiinteistöllä Rauhala RN:o 3:62.

Toimintaa on harjoitettava hakemuksessa esitetyllä tavalla, ellei lupamääräyksissä toisin määrätä.

Lausunnoissa ja muistutuksessa esitetyt vaatimukset on otettu huomioon lupamääräyksistä ja perusteluista ilmenevällä tavalla.

Lannan ja jätevesien varastointi ja käsittely

1. Broilerikasvattamon toiminnassa muodostuva lanta, pesuvedet ja muut jätevedet on varastoitava vesitiiviissä lannan varastointitiloissa. Sade- ja sulamisvesien valuminen lannan säilytystiloihin on estettävä.

Käytettävissä tulee olla niin paljon lannan säilytystilaa, että siihen voidaan varastoida 12 kuukauden aikana kertyvä lanta eli luvan mukaisella eläinmäärällä vähintään 900 m³. Käytettävissä tulee lisäksi olla vähintään 90 m³ varastotilaa pesuvesille.

Poikkeaminen 12 kuukauden varastointiajan tilavuudesta on mahdollista, mikäli lantaa luovutetaan sellaiselle hyödyntäjälle, joka voi vastaanottaa sitä ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaan myönnetyn luvan perusteella tai lantaa luovutetaan toiselle viljelijälle valtioneuvoston asetuksen (931/2000, VNA maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta) mukaisella tavalla varastoitavaksi.

2. Lanta, pesuvedet ja muut jätevedet on varastoitava, käsiteltävä ja hyödynnettävä siten, ettei niitä joudu peltolevityksen lisäksi muuhun ympäristöön eikä naapureille aiheuteta kohtuutonta rasitusta.

Pesu- ja jätevesiä saa kuljettaa myös yleisen viemärlaitoksen jätevedenpuhdistamolle viemärlaitoksen kanssa erikseen sovittavalla tavalla.

Kasvattamorakennuksen, lantalan sekä pesu- ja jätevesisäiliöiden rakenteiden tulee estää lannan, pesuvesien ja muiden jätevesien joutuminen pinta- ja pohjavesiin. Rakennuksen salaojitus on järjestettävä siten, että vesinäytteiden ottaminen kuivatusvesistä on mahdollista. Vahingon tai onnettomuuden seurauksena ympäristöön joutunut lanta on välittömästi korjattava talteen.

3. Rakennettavan kuivalantalan valmistumisesta on ilmoitettava Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Tilalla lanta, pesu- ja jätevedet on varastoitava asianmukaisissa varastointitiloissa. Lantavarasto, pesu- ja jätevesisäiliö on tyhjennettävä perusteellisesti vuosittain. Tyhjennyksen yhteydessä on tarkastettava varastointitilojen kunto ja havaitut puutteet on korjattava välittömästi.

4. Lannan kuormaaminen ajoneuvoon tulee tehdä tiivispohjaisella alustalla. Rakenteiden ja laitteiden on lisäksi oltava sellaisia, ettei tyhjennysten, siirtojen ja kuljetusten aikana pääse tapahtumaan vuotoja. Lannan kuljetukseen käytettävät tiet on pidettävä siisteinä ja kunnossa.

5. Eläinsuojan sosiaalitiloissa syntyvät pesuvedet ja WC:n jätevedet on johdettava vesitiiviiseen umpisäiliöön tai ne tulee käsitellä niin, että puhdistetun jäteveden kuormitus vähenee 80 % biologisen hapenkulutuksen, 70 % kokonaisfosforin ja 30 % kokonaistypen osalta verrattuna käsittelemättömän jäteveden kuormitukseen. WC:n jätevesiä ei saa johtaa kasvattamon pesuvesien umpisäiliöön, mikäli pesuvesiä hyödynnetään lannoitteena pelloilla.

Lannan hyödyntäminen

6. Lanta ja pesuvedet on hyödynnettävä lannoitteena pellolla. Niitä voidaan tämän lisäksi myös toimittaa käsiteltäväksi ympäristöluvan omaavaan laitokseen. Toiminnanharjoittajalla tulee olla jatkuvasti käytettävissä lannan levitykseen soveltuvaa peltoa eläinmäärään nähden riittävästi siten, että lantaa ei levitetä fosforiluokaltaan korkeille eikä arveluttavan korkeille pelloille. Luvan mukaiselle enimmäiseläinmäärälle on oltava käytettävissä lannan levitykseen soveltuvaa peltoa vähintään 214 hehtaaria. Lannan vieminen jatkokäsittelyyn ympäristöluvan omaavaan laitokseen vähentää vastaavasti levitysalan tarvetta. Lannan levitykseen käytettävän peltolohkon viljavuustutkimus ei saa olla 5 vuotta vanhempi.

7. Lannan käsittely- ja levityssajankohtaa sekä levityspellon sijaintia valittaessa tulee ottaa huomioon ympäristön viihtyisyytekijät ja naapureille aiheutuva hajuhaitta. Lannan käsittelyä ja levitystä tulee välttää yleisinä juhlapäivinä ja juhlatilaisuuksien aikana.
8. Toiminnanharjoittajan on tehtävä lanta-analyysi lannan ravinnesisällön selvittämiseksi. Lannan ravinnesisältö on selvitettävä toiminnan alkussa ja sen jälkeen vähintään 5 vuoden välein.
9. Lantaa ja pesuvesiä ei saa levittää luokitelluille pohjavesialueille. Lantaa ja pesuvesiä levitettäessä on talousvesikaivojen ympärille ja vesistöjen sekä lasku- ja valtaojien varsille jätettävä riittävän leveät suoja-alueet, joille ei levitetä lantaa eikä pesuvesiä. Vesistöjen rannoilla ja vesistöön laskevien ojien varsilla sijaitseville tulvaherkille pelloille lantaa saa levittää vasta kevättulvien kuivuttua. Lannan syyslevitys tulvaherkille pelloille on kielletty.

Jätteet ja varastointi

10. Kuolleet eläimet on toimitettava mahdollisimman nopeasti käsiteltäväksi laitokseen, jonka ympäristönsuojelulain mukaisessa luvassa tai sitä vastaavassa päätöksessä tällaisen jätteen vastaanotto ja käsittely on hyväksytty. Tilalla saadaan polttaa tilalla syntyvä, normaalia kuolleisuutta vastaava määrä siipikarjasta peräisin olevaa eläinjätettä, jos se poltetaan tätä tarkoitusta varten valmistetussa ja hyväksytyssä polttolaitteistossa. Mikäli kuolleita eläimiä joudutaan välivarastoimaan asianmukaisen kuljetuksen tai polttamisen järjestämiseksi, on välivarastointi järjestettävä kunnan terveydensuojeluviranomaisen hyväksymällä tavalla.
11. Rehut ja niiden raaka-aineet, polttonesteet, kemikaalit ja jätteet on varastoitava ja käsiteltävä tilalla niin, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa, epäsiisteyttä, roskaantumista, kohtuutonta hajuhaittaa tai saastumisvaaraa maaperälle tai pinta- tai pohjavedelle eikä muutenkaan haittaa ympäristölle. Kemikaalien, kuten torjunta- ja pesuaineiden varastoinnissa ja käytössä tulee noudattaa kunkin valmisteen käyttöturvallisuusohjeita.
12. Polttonestesäiliöt on sijoitettava tiiviisiin vähintään säiliön tilavuutta vastaaviin katettuihin suoja-altaisiin tai toteutettava 2-vaippasäiliöinä.

Säiliöt sekä täyttö- ja jakelualue tulee suojata rakenteellisesti sellaiseksi, ettei säiliön vuodon, rikkoutumisen, tankkauksen, varkauden tai onnettomuuden yhteydessä polttonestettä pääse vuotamaan pohjaveeseen.

Polttonestevärosten tulee soveltua käyttötarkoitukseensa ja niiden kunto tulee tarkastaa riittävän usein.

13. Toiminta on järjestettävä niin, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän. Toiminnassa muodostuvat vaaralliset jätteet, kuten jäteöljy, akut ja loisteputket tulee toimittaa ko. jätteiden vastaanottopisteeseen. Hyötykelpoiset jätteet, kuten paperi-, pahvi- ja muovijäte sekä metalliromu tulee toimittaa hyödynnettäväksi asianmukaiseen käsittelyyn. Muutoin jätteen käsittelyssä, hyödyntämisessä ja keräyksessä on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä.
14. Haittaeläimiä, kuten rottia, hiiriä ja kärpäsiä tulee tarvittaessa torjua rehuhygieniaan, yleiseen viihtyisyyteen ja eläinsuojan rakenteisiin aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.

Raportointi

15. Toiminnanharjoittajan on pidettävä kirjaa laitoksen toiminnasta. Edellistä vuotta koskeva yhteenveto kirjanpidosta tulee toimittaa valvontaviranomaiselle (Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) sekä tiedoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle vuosittain seuraavan helmikuun loppuun mennessä. Vuosiyhteenvedon tulee sisältää ainakin seuraavat asiat:
- tiedot eläinmääristä
  - tiedot lantamääristä ja levitysalloista sekä niiden ravinnetasoista lohko kohtaisesti eriteltyinä
  - jäljennökset uusista tai muutetuista lannan vastaanottosopimuksista
  - tiedot kuolleitten eläinten määristä, toimituspaikoista ja käsittelyta-voista
  - Euroopan päästörekisteriin (E-PRTR) ilmoitettavat tiedot broilerikasvattamon ammoniakkipäästöistä sekä niiden laskentaperusteet ja arvio luotettavuudesta
  - tiedot jätelajeista ja -määristä sekä niiden toimituspaikoista
  - tiedot laitoksen toiminnassa tapahtuneista häiriötilanteista tai muista poikkeuksellisista tilanteista.

Häiriötilanteet ja muut poikkeukselliset tilanteet

16. Mahdollisista häiriötilanteista, jotka saattavat aiheuttaa merkittävää haittaa, on ilmoitettava välittömästi valvontaviranomaiselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kemikaalivahingosta tulee tehdä ilmoitus myös alueelliselle palo- ja pelastusviranomaiselle. Toiminnanharjoittajalla on oltava riittävästi ympäristövahinkojen torjuntalaitteita ja -tarvikkeita aina saatavilla.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava kunnan- tai läänineläinlääkärille, jos hän epäilee eläinten kuolleen tai sairastuneen vakavaan eläintautiin.

Muut määräykset

17. Toiminnanharjoittajan on seurattava toimialansa parhaan käyttökelpoisen tekniikan kehittymistä ja varauduttava tilan oloihin soveltuvan tällaisen tekniikan käyttöönottoon.
18. Toiminnanharjoittajan vaihtumisesta ja tuotannon muuttamisesta, pitkäaikaisesta keskeyttämisestä tai lopettamisesta on ilmoitettava valvontaviranomaiselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tuotannon loppuessa tai keskeytyessä on varastoitu lanta ja muut jätteet sekä jätevedet toimitettava asianmukaiseen hyötykäyttöön tai keräykseen.

Toiminnanharjoittajan on viimeistään kuusi kuukautta ennen toiminnan lopettamista esitettävä valvontaviranomaiselle yksityiskohtainen suunnitelma vesiensuojelua, maaperänsuojelua ja jätehuoltoa koskevista toiminnan lopettamiseen liittyvistä toimista.

RATKAISUN PERUSTELUT

Lupaharkinnan perustelut ja luvan myöntämisen edellytykset

Hakemusasiakirjojen ja tämän päätöksen mukaisesti harjoitettu toiminta täyttää ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset sekä ne vaatimukset, jotka luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla on säädetty. Toiminnan voidaan katsoa edustavan parasta käyttökelpoista tekniikkaa.

Toimittaessa tämän päätöksen mukaisesti laitoksen toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, maaperän tai pohjaveden pilaantumista, erityistä luonnonolosuhteiden huonontumista, vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella eikä eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa tarkoitettua kohtuutonta rasiutusta. Toiminta täyttää jätelain vaatimukset jätteiden määrän vähentämisestä ja jätteiden hyödyntämisestä. Määräyksiä annettaessa on otettu huomioon toiminnan aiheuttaman pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski sekä alueen kaavamääräykset.

Rakentamisessa tulee noudattaa maa- ja metsätalousministeriön rakentamismääräyksiä ja ohjeita MMM-RMO C 4. Toiminnassa tulee noudattaa valtioneuvoston asetusta maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000).

Eläinsuojan toiminnassa nykykäytännön mukaisesti vesiensuojelutoimenpiteet perustuvat pääosin valtioneuvoston asetukseen nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000), kuten lannan varastointi tiiviissä lantavarastossa ja ravinnepäästöjen hallinta edellyttämällä riittävä määrä lannan levi-

tykseen soveltuvaa lannanlevitysalaa. Tämä on otettu lupamääräyksissä huomioon.

Lupamääräysten perustelut

Lupamääräys 1 on annettu sen varmistamiseksi, että lannan käsittelystä tilalla ei aiheudu haittaa ympäristölle ja että lannan käsittely tapahtuu maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (931/2000) mukaisesti.

Lupamääräykset 2 – 4 on annettu sen varmistamiseksi, että lantavarastojen käyttö ei aiheuta terveyshaittaa tai ympäristön pilaantumista. Lannan varastointi sekä lantavarastojen täyttö ja tyhjennys ovat toimintoja, joista saattaa aiheutua päästöjä vesiin, mikäli toimintaa ei harjoiteta riittävällä huolellisuudella ja varovaisuudella. Mikäli epäillään vuotoja rakenteissa, salaojavesistä otettavalla vesinäytteellä voidaan asia tutkia. Kiinteistön kuivatusjärjestelyillä voidaan minimoida onnettomuustilanteissa lannan pääsy vesiin.

Lupamääräyksellä 5 varmistetaan, ettei jätevesien johtamisesta aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa. Myös eläinsuojan WC- ja pesuvedet tulkitaan asetuksen (209/2011) mukaisiksi talousjätevesiksi, joiden puhdistusvaatimukset kyseisessä asetuksessa on annettu.

Lupamääräykset 1 – 9 on annettu toiminnasta aiheutuvien hajuhaittojen ja vesistökuormituksen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Lantavaraston vuosittaisella tyhjentämisellä varmistetaan varaston hyötytilavuuden säilyminen ja samalla sen rakenteet voidaan tarkastaa silmämääräisesti mahdollisten vaurioiden havaitsemiseksi.

Lannan hyödyntämisellä lannoitteena pelloilla tarkoitetaan lannan käyttöä siten, että ei tapahdu peltojen ylilannoitusta eikä aiheudu siitä tai virheellisenä ajankohtana suoritetusta levityksestä johtuvaa ravinteiden huuhtoutumisriskiä. Lannan levitysalaa perustuu lannan keskimääräiseen fosforisisältöön sekä peltoviljelykasvien keskimääräiseen fosforilannoitustarpeeseen siten, että levitettävä lantamäärä mitoitetaan todellisen tarpeen mukaan ottaen huomioon viljeltävä kasvi, maaperä ja saavutettu keskimääräinen satotaso. Lannan ravinnesisältö on tunnettava, jotta vastaanottavat tilat voivat ottaa huomioon lannan sisältämät ravinteet lannoitussuunnitelmissaan ja siten ehkäistä myös vesien pilaantumista. Levityksestä aiheutuva hajuhaitta on kestoltaan lyhytaikaista ja sitä voidaan vähentää suorittamalla multausta mahdollisimman nopeasti. Lannan käsittelystä ja levityksestä aiheutuvaa haittaa voidaan vähentää välttämällä levitystä sellaisina ajankohtina, jolloin siitä aiheutuisi ilmeistä haittaa. Levittämällä lanta pääsääntöisesti keväällä ennen kylvöä ja kesantopellolle vasta välittömästi ennen kylvöä tai nurmen perustamista ja jättämällä peltojen viereisten vesistöjen rannoille, lasku- ja valtaojien varsille sekä talousvesikaivojen ympärille suoja-alueet voidaan ravinteiden pääsyä pinta- ja pohjavesiin ehkäistä. Suoja-alueen leveys määräytyy käytetyn lannan levitystekniikan ja

monivuotisen kasvillisuuden peittämän suojakaistan leveyden perusteella. Maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamista koskevan valtioneuvoston asetuksen (931/2000) liitteessä kolme suositellaan maaston korkeussuhteista, maalajista ja kaivon rakenteesta riippuen 30 – 100 metrin levyistä suojakaistaa talousvesikaivojen ympärille.

Lannan käyttö lannoitteena luokitelluilla pohjavesialueilla aiheuttaa riskin pohjavesien pilaantumisesta. Siksi lannan käyttö luokitellulla pohjavesialueella olevilla pelloilla on kielletty.

Lupamääräykset 10 – 14 on annettu jätteiden määrän vähentämiseksi, asianmukaisen jätehuollon järjestämiseksi ja jätteistä aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi. Jätelain mukaisen roskaamiskiellon perusteella ympäristöön ei saa jättää roskaa, likaa, käytöstä poistettua konetta tms. siten, että siitä voi aiheutua mm. vaaraa tai haittaa terveydelle, epäsiisteyttä, maiseman rumentumista tai viihtyisyyden vähentymistä. Jätteiden asianmukaisella käsittelyllä ja varastoinnilla sekä niiden toimittamisella asianmukaiseen käsittelyyn voidaan estää ennakolta haitallisten vaikutusten syntyminen. Vaarallisten jätteiden toimittaminen asianmukaiseen käsittelyyn vähentää niiden aiheuttamia terveyteen ja ympäristöön kohdistuvia riskejä. Jätelain 8 §:n mukaan on ensisijaisesti vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Hyödyntämiskelpoiset jätteet on kerättävä erilleen ja toimitettava hyödynnettäväksi asianmukaiseen käsittelyyn. Hyödyntämiskelpoiset jätteet on ensisijaisesti pyrittävä toimittamaan laitokseen, jossa hyödynnetään jätteen sisältämä aine käyttämällä se uudelleen tai kierrättämällä se erilaisina tuotteina. Toissijaisesti jäte voidaan hyödyntää energiana, jos se ominaisuuksiensa puolesta siihen soveltuu. Jätteiden käsittely on suunniteltava ja järjestettävä niin, että jätteestä päätyy mahdollisimman vähän loppusijoitukseen eli kaatopaikalle tai ilman energian talteenottoa tapahtuvaan polttoon. Polttoainesäiliöiden sijoittaminen suojaltaisiin tai vaihtaminen 2-vaippasäiliöiksi on tarpeen pohjaveden suojelemiseksi.

Toiminnan kirjanpitoa ja raportointia koskeva lupamääräys 15 on annettu valvontaviranomaisen tiedonsaannin turvaamiseksi ja valvonnan järjestämiseksi. Toiminnasta saamiensa tietojen avulla viranomainen voi seurata laitoksen toiminnan lainmukaisuutta ja luvassa annettujen määräysten noudattamista. Lannanlevitysalojen kirjaamisella ja raportoinnilla varmistetaan, että käytössä olevien lannan levitysalojen määrä on aina riittävä suhteessa toiminnassa syntyvään lannan määrään. Ammoniakkipäästöjen raportointivelvollisuus perustuu IPPC -direktiivin 96/61/EY nojalla annettuun EU:n komission päätökseen 166/2006.

Lupamääräyksellä 16 varmistetaan tiedonkulku valvontaviranomaiselle tilanteissa, joissa ympäristölle on aiheutunut tai on vaarassa aiheutua poikkeuksellisen suurta haittaa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi lantavaraston rikkoontuminen ja öljyvahinko. Vahinkotilanteessa voidaan haittoja vähentää asianmukaisella torjuntakalustolla.

Ympäristönsuojelulaki velvoittaa ennaltaehkäisemään ja minimoimaan haitat ja käyttämään parasta käyttökelpoista tekniikkaa ja noudattamaan ympäristön kannalta parhaita työmenetelmiä. Lupamääräyksellä 17 veloitetaan toiminnanharjoittajaa ottamaan uutta käyttökelpoista tekniikkaa soveltuvien osien käyttöön jatkossa, mikäli siten voidaan päästöjä olennaisesti vähentää ilman kohtuuttomia kustannuksia.

Toiminnan olennainen muuttaminen tai laajentaminen edellyttää uutta ympäristölupaa. Luvanhaltijan vaihtuessa on luvan uuden haltijan ilmoitettava vaihtumisesta. Toiminnan lopettaminen tilalla edellyttää mm. sitä, että toimintaan liittyneet ympäristöriskit ja varastoidut jätteet on poistettu. Em. seikkojen vuoksi toiminnan lopettamisesta tai muista olennaisista muutoksista on ilmoitettava valvontaviranomaiselle lupamääräyksen 18 mukaisesti.

PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Tämä päätös on lainvoimainen valitusajan jälkeen, jos päätökseen ei haeta muutosta. (YSL 100 §)

Hakija on pyytänyt lupapäätöstä noudatettavaksi ennen sen lainvoimaiseksi tuloa mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Perusteluina hakija esittää, että hanke on tuotantosopimusten kautta sidoksissa teurastamotoimintaan. Tavoitteena on toiminnan käynnistäminen mahdollisimman nopeasti sopimusteollisuuden raaka-aineen saatavuuden turvaamiseksi.

Suunniteltu kotieläintuotanto sijoittuu kaavoittamattomalle maa- ja metsätalousalueelle. Sijoituspaike valinnassa on huomioitu käytettävissä olevat rakennuspaikat maanomistusolojen suhteen, sijainnin yleinen tarkoituksenmukaisuus sekä maaseudulle tavanomaiset suojaetäisyydet lähimpiin asuinrakennuksiin nähden.

Eläinsuojan konkreettinen rakentaminen voidaan aloittaa vasta ympäristölupapäätöksen valmistuttua, sillä eläinsuojalle myönnettävä rakennuslupa on voimakkaasti sidoksissa hankeen ympäristölupaan. Hakijalla on kuitenkin samanaikaisesti lupahakemusten kanssa mahdollisuus ryhtyä sellaisiin valmisteleviin töihin, jotka eivät ole luvanvaraisia tai muulla tavoin riippuvaisia tulevan lupapäätöksen ratkaisusta tai sisällöstä.

Mikäli aloituslupa myönnetään, on hakijalla mahdollisuus arvioida tilanne välittömästi ympäristölupapäätöksen valmistuttua ja tehdä ratkaisu toiminnan käynnistämisestä päätöksen kuulemisaikana esiin tulevan palautteen perusteella. Tällä poistetaan sellaisen valituksen mahdollisuus viivästyttää hankkeen aloittamista, joka ei hyvin suurella todennäköisyydellä tule johdattaa hakijan kannalta kielteiseen lopputulokseen. Muussa tapauksessa menetetty aika jää kokonaisuudessaan hakijan vahingoksi.

Vakuuden määräksi toiminnanharjoittaja esittää 10 000 euroa.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto katsoo, ettei päätöksen täytäntöönpano tee muutoksenhakua tarpeettomaksi eikä aiheuta pysyvää muutosta tai vahinkoa muistuttajille. Mahdolliset haju- yms. haitat palautuvat ennalleen, mikäli kasvattamon toiminta loppuu. Edellä esitetyn perusteella aluehallintovirasto määrää, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen. Toiminnanharjoittajan tulee toimittaa Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 10 000 euron vakuus, mikäli uusi broilerikasvattamo otetaan käyttöön ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa.

LUVAN VOIMASSAOLO JA LUPAMÄÄRÄYSTEN TARKISTAMINEN

Luvan voimassaolo

Lupa on voimassa toistaiseksi. Toiminnan olennaiseen laajentamiseen ja muuttamiseen on oltava lupa. (YSL 28 §)

Lupamääräysten tarkistaminen

Luvan saajan on toimitettava aluehallintovirastolle hakemus lupamääräysten tarkistamiseksi viimeistään 30.6.2024. (YSL 55 §)

Hakemukseen on liitettävä ympäristönsuojeluasetuksen 8–12 §:ssä mainitut selvitykset soveltuvin osin.

Lupaa ankaramman asetuksen noudattaminen

Jos asetuksella annetaan säännöksiä, jotka ovat ankarampia kuin tämän päätöksen lupamääräykset, tai luvasta poikkeavia säännöksiä luvan voimassaolosta tai tarkistamisesta, on asetusta luvan estämättä noudatettava. (YSL 56 §)

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 4–8, 28, 31, 35–38, 41–43, 45, 52–56, 81, 96–98, 100 ja 105 §

Ympäristönsuojeluasetus (169/2000) 1, 5, 8–12, 16–19, 21, 23, 30 ja 37 §

Jätelaki (646/2011) 8, 9, 12, 13, 15 - 17, 29, 72, 73, 118, 119, 122 ja 123 §

Valtioneuvoston asetus jätteistä (179/2012) 20 §

Laki eräistä naapurussuhteista (26/1920) 17 §

Terveystieteiden lakia (763/94) 22 §

Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla (209/2011)

Valtioneuvoston asetus maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (931/2000)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveysnäkökohdista ja niistä

johdettujen tuotteiden terveystäännöistä (EY/1069/2009) ja sen toimeenpanoasetus (142/2011)
Valtion maksuperustelaki (150/1992)
Valtioneuvoston asetus aluehallintoviraston maksuista vuosina 2014 ja 2015 (1092/2013)

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Käsittelymaksu on 4 620 euroa. Lasku lähetetään erikseen myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Käsittelymaksu määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun aluehallintoviraston maksuja koskevan valtioneuvoston asetuksen (1092/2013) mukaisesti. Asetuksen liitteenä olevan maksutaulukon mukaan alle 100 000 broilerin eläinsuojan ympäristölupahakemuksen käsittelystä perittävän maksun suuruus on 4 620 €.

LUPAPÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös Perustettava yhtiö / Tero Sarkala
Rauhalantie 46, 21420 Lieto

Jäljennös päätöksestä

Liedon kunnanhallitus
Liedon kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (sähköisesti)
Varsinais-Suomen pelastuslaitos, Riskienhallinta / Maatalouskohteiden ympäristöluvut (sähköisesti)
Suomen ympäristökeskus (sähköisesti)

Ilmoitus päätöksestä

Asianosaisille listan dpoESAVI-65-04-08-2014 mukaan.

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla ja lehdessä

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston ympäristölupavastuualueen ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan Liedon kunnan ilmoitustaululla.

Kuulutuksesta ilmoitetaan Turun Tienoo -nimisessä sanomalehdessä.

MUUTOKSENHAKU Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite Valitusosoitus

Risto Lehtoranta

Seija Virolainen

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Risto Lehtoranta. Asian on esitellyt ympäristötarkastaja Seija Virolainen.
SV/mn

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Asian käsittelystä perittävistä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.

Valitusaika Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy **4.7.2014**.

Valitusoikeus Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, kuntien ympäristön-suojeluviranomaiset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.

Valituksen sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi)
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faxilla tai sähköpostilla)

Valituksen liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta

Valituksen toimittaminen Etelä-Suomen aluehallintovirastolle

Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, faxina tai sähköpostilla. Sähköisesti (faxina tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston yhteystiedot

käyntiosoite:	Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
postiosoite:	PL 110, 00521 Helsinki
puhelin:	(vaihde) 0295 016 000
fax:	09 6150 0533
sähköposti:	ymparistoluvat.etela@avi.fi
aukioloaika:	klo 8 - 16.15

Oikeudenkäyntimaksu Valittajalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 97 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.